

1879.

22.

DISSERTATIO JURIDICA,
DE

1718. M.

**EXPENSIS LI-
TIS ACTORIA
REO SUBMINI-
STRANDIS,**

186

77

Quam

DEO ter O. M. adnuente,

5.

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE

**DN. JAC. FRIDERICO
LUDOVICI,**

J. U. D. ET PROFESS. PUBL. ORDINAR.

FAUTORE AC PRÆCEPTORE ÆTATEM COLENDO,

Ad diem Jan. MDCCXII.

IN AUDITORIO MAJORI
Placido Eruditorum Examine submittit

SAMUEL de COLOSERI,
Eques Transylvanus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTOPH. ANDRÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

DISSERTATIO JURIDICA
DE

EXPERIMENTIS
TIS ACTIO
REO SUMMARI
DE SUMMARI

SACR. SACR. SACR. SACR.
IN QUA
DE SUMMARI
DE SUMMARI

DE SUMMARI
DE SUMMARI
DE SUMMARI

HABITUS
DE SUMMARI

V I R O
PERILLUSTRI ATQVE EXCEL-
LENTISSIMO
DN. SAMVELI
de COLOSERI,
SACRÆ CÆSAREÆ REGIÆ-
QVE MAJESTATIS AURIFODI-
NARUM PER TRANSYLVA-
NIAM SVPREMO IN-
SPECTORI,

DOMINO AC PATRI
PER ÆTATEM OMNI FILIALI REVERENTIA
PROSEQVENDO,

Nil omnino est, quod hominem magis commendat, quam animus gratus & beneficiorum memor. Quod si enim ea, quæ acceperis utenda, majore mensura, si modo possis, jubet reddere Hesiodus: quidnam beneficio provocati debemus? annon imitari agros, qui multo plus adferunt, quam acceperunt. Hinc improbus est homo, qui beneficium scit sumere, reddere nescit; atque ut gratiarum actio est ad plus dandum invitatio, ita ingrati animi crimen beneficentiæ fontem obstruit; unde Seneca, ingratus, ait, unus miseris omnibus nocet. Sicut vero aut opera benigne fit indigentibus, aut pecunia: ita referuntur gratiæ vel re ipsa, vel per voluntatem. Inops enim, si bonus est vir, etiamsi referre gratiam non possit, habere certe potest. Fortunati ditestque

tesque temnunt hamata illa munera & officia superflua, suisque nihil non deberi fortunis autumant; inops autem beneficia agnoscit, prædicat, amat, debitores nobis Deos delegat, ut loquitur Seneca, gravissimus ille Stoicus, precaturque, ut illi pro se gratiam referant. Apud inopem itaque, bonum scilicet, optime collocatur beneficium, de quo si quis bene mereatur, etiam ceteri ejusdem fortis, quorum semper pars major est, paria exspectant officia. Inops ego filius, VIR PERILLVSTRIS, PATER AMANTISSIME, tanta fane a TE accepi beneficia, ut calamo vix queam describere. Nec opus est descriptione, TVA enim omnia clarissime & maxime omnibus sunt nota benefacta. Quæ quidem eximia semper putavi, ita, ut diu multumque apud me deliberarem, qua ratione animum ostenderem gratum. En adest occasio, qua primum foetum studio-

rum Academicorum PERILLVSTRI TVO
NOMINI inscribere mihi permissum. Exi-
guum quidem chartaceum munus; sed
grati animi tessera, quam ut animo sereno &
fronte paterna suscipere velis, humillime &
obnixè rogo. Ego DEUM supplex pre-
cabor, ut TE, VIRVM PERILLVSTREM,
PATREM SVMMOPERE COLENDVM, in
seros annos sospitem seruet & incolumem,
omnique felicitatis genere TE semper frui
clementissime largiatur. Hisce vale & fave,

VIR PERILLVSTRIS, DOMINE ac
PATER COLENDISSIME,

Dab. Hala d. 4. Jan.
1712.

Filio obedientissimo

SAMVELI de COLOSERI.

DISSERTATIO JURIDICA
DE
EXPENSIS LITIS ACTORI A
REO SUBMINISTRANDIS.

CONTENTA TOTIVS DISSERTATIONIS.

Victori regulariter ad restituendas expensas litis tenetur, §. I. quod sub finem processus demum determinatur & proinde ad scopum nostrum non pertinet, §. II. Neque agimus de eo casu, quando interdum unus ex litigantibus sumtus transmissionis, vel denunciatus expensas ad inquisitionem necessarias ad tempus suppeditare tenetur, §. III. Sed questio in presenti est, an & quando reus mox ab initio litis actori expensas subministrare necesse habeat? §. IV. Casus ex l. 27. §. 3. ff. de inoffic. testam. & textus ex ordinatione Saxonica Electorali, §. V. nec non ex Magdeburgica & Isenacensi, §. VI. Formatur status controversia §. VII. Tria requisita, si reus actori expensas litis subministrare teneretur. Primum adducitur. An differat pauper, mendicium, inops & miserabilis in hac materia? §. VIII. Quisnam dicatur pauper in Saxonia iudicio? §. IX. Quid alibi? §. X. Paupertas facti est & hinc probanda, §. XI. Defenditur contra Didacum Covarruvias, pauperem non gaudere privilegio pauperum in hac materia, si culpa sua in paupertatem prolapsus, §. XII. Secundum requisitum §. XIII. & tertium recensetur §. XIV. Non precise requiritur, ut actor pauper jam pro se habeat primam sententiam, sed sufficit, modo alia urgens presumptio pro eo militet, §. XV. Quartum requisitum, quod Covarruvias in me.

in medium produxit, respicitur § XVI. & refelluntur rationes ab eo adlate § XVII. & XVIII. Casus aliquot speciales ad banc materiam pertinentes. Primus de filio hereditatem paternam petente, § XIX. Secundus de filio naturali alimenta exigente § XX. Tertius de uxore cum marito litigante, quando vel maritus eam adulterii infimat & illa dotem non habet, § XXI. vel quando ei obicitur, quod non fuerit legitima uxor, § XXII. Quartus casus de creditore egeno debitorem suum conveniente, cui debitor exceptionem illiquidam opponit. Si plures hypotheca possessores creditor convenit, singuli non in solidum, sed pro rata ad expensas litis subministrandas condemnantur, § XXIII. Quintus casus, quando debitoris bona arresto sunt obstructa, § XXIV. Sextus, si inter Senatum & cives lis exoritur, ubi civibus expensa litis ex publico arario subministranda, § XXV. Septimus casus de piis corporibus & personis miseris post ortum concursum super bonis debitoria, § XXVI. Dispositio ordinationis Magdeburgica de hisce casibus, § XXVII. Adduntur præjudicia hac pertinentia, § XXVIII. Quantitas expensarum subministrandarum arbitrio iudicis committitur. Lepidum nonnullorum argumentum ex l. 3. ff. si pari hered. petat. § XXIX. An pauper privilegio pauperum in hac materia gaudeat, si actio instituta ipsi ab alio cessa fuit § XXX. Si pro actore paupere urgens præsumtio non militat, reus expensas ipsi non subministrat, iudex tamen & Advocatus omnia gratis expedire tenentur, § XXXI. Subiicitur casus specialis de actore ad privilegium pauperum frustra provocante cum sententia Facultatis Juridicae Hallensis, § XXXII. Aliud Responsum eundem casum concernens § XXXIII. Vidua, qua jure retentionis gaudet, successorii feudali expensas litis subministrare non obstringitur, § XXXIV. Conclusio Dissertationis § XXXV.

§. I.

Etum victori ad expensarum restitu-
tionem teneri : regula & vulgo
nota & in summa æquitate funda-
ta est. Scilicet multi ex numero
actorum sunt, qui nonnisi vexan-
di animo & ex pruritu litigandi al-
ios in forum protrahunt : multi
etiam ex diverso inter reos depre-
henduntur, qui per calumniam, aut saltem per temeri-
tatem, actionem ab adversario institutam eamque opti-
mo jure subnixam eludere actoremque eo adducere stu-
dent, aut molestiarum litis pertæsus totum tandem pro-
cessum deserere necesse habeat. Pessimum genus ho-
minum ! Ergo, ut vel calumniæ, vel temeritatis ejus-
modi malevolorum aliquo modo occurratur : legibus
constitutum est, ut is, qui in lite succumbit, adversæ
parti expensas tam judiciales, quam extrajudiciales præ-
via liquidatione & subsequuta judicis moderatione resti-
tuat, v. §. I. I. de pen. tem. litig. verb. hæc autem omnia pro
veteri calumniæ actione introducta sunt, quæ in desuetudi-
nem abiit: quia in partem decimam litis actores multabat,
quod nunquam factum esse invenimus : sed pro his introdu-
ctum est & præfatum jusjurandum, (calumniæ) & ut im-
B probus

probus litigator & damnum & impensas litis inferre adversario suo cogatur.

§. II.

Sed hæc quidem expensarum litis restitutio sub finem processus demum locum habet, unde quoque Collegia juridica, quando sententias prævia actorum transmissione super puncto aliquo incidenti concipiunt, hæc formula uti solent: Die Unkosten belangend / werden dieselbe bis zu völliger Erörterung der Sachen billig ausgesetzt; nisi quod in Saxonia nonnullisque vicinis provinciis ille statim in expensas *termini* (non vero integri processus) condemnari soleat, qui v. g. exceptiones dilatorias quidem opposuit, sed in eventum litem simul non est contestatus, aut contestatus quidem est, sed non debito modo, & quæ sunt similia. Verum enimvero de ejusmodi sumtuum, vel expensarum refusione nobis in præsenti sermo non est.

§. III.

Interdum quoque post decretam a Judice actorum transmissionem inter partes litigantes disceptari solet, quænam ex iis sumtus ad illam transmissionem necessarios persolvere teneatur? ubi iudex consideratis circumstantiis obveneritibus alterutri injungit, Er solle ad interim die Transmissions-Kosten vorschieffen / und wolle man nebst der Haupt-Sache zugleich mit darüber erkennen lassen / wer solche Kosten zu tragen schuldig sey? Pari ratione, quando quis inquisitionem contra certas personas urget, Fiscus vero defectum sumtuum ad inquisitionem necessariorum allegat atque ex hac causa inquisitio suspenditur: ipse denunciatus ad sumtus subministrandos saltem per indirectum compellitur, certior

tior tamen a iudice factus: daß nach vollendeter inquisition und wann inquisit schuldig erfunden werden / diser / der inquisit, dem Denuncianten die vorgeschossene Unkosten wiederum erstatten solle. Hi calus quidem in aliquo tertio, prænumerationis scilicet, cum præsentem nostro themate conveniunt; revera tamen & principaliter nec illi objectum dissertationis constituunt.

§. IV.

Scilicet, disquirere in præsentem animus est: *utrum reus via juris compelli queat, ut actori expensas ad instituendum & proseguendum processum necessarias subministret?* Paradoxa & absurda videtur ipsa quæstio. Rei partes favorabiliores potius, quam actoris habentur juxta Cajum in l. 125. ff. de R. J. Ergo actor potius reo, quam reus actori expensas litis subministrabit. Anne enim reus adversario suo arma porrigere necesse habebit, ut iisdem reum adgrediatur? Et sane, si reus regulariter nequidem instrumenta ad instruendam litem necessaria actori edere compellitur, cum iuxta constitutionem Antonini in l. 4. C. de Edend. neque juris, neque æquitatis ratio permittat, ut alienorum instrumentorum inspiciendum potestas fieri debeat; qua ratione & quo fundamento reus ad ipsum rerum gerendarum nervum, expensas scilicet litis, subministrandum compelli poterit? Ita certe quilibet cum alterius damno litigabit & litium sumens ab adversario suo, eoque futuro reo, exposcere conabitur.

§. V.

Sed desine mirari. Quæstio in præced. §. proposita nihilominus vere practica est, & non indistincte quidem, interdum tamen affirmative ad eandem respon-

deri potest. Videamus ante omnia textum cardina-
lem, in quo sedes hujus materiæ ex DD. opinione de-
prehenditur. Habetur ille in *L. 27. §. 3. ff. de inoffic.
testam.* ubi Ulpianus ita: *De inofficioso testamento, inquit,
nepos contra patrum suum, vel alium scriptum heredem,
pro portione egerat & obtinuerat: sed scriptus heres appella-
verat, placuit, interim propter inopiam pupilli alimenta pro
modo facultatum, quæ per inofficiosi testamenti accusatio-
nem pro parte ei vindicabantur, decerni: eaque adversari-
um ei subministrare necesse habere usque ad finem litis.* Ne-
pos hic erat actor, heres scriptus vero rei vices sustine-
bat, & nihilominus tamen ad necessaria actori submini-
stranda condemnabatur. Equidem verba citati textus
de alimentis solum loquuntur, non vero de expensis li-
tis; DD. tamen, prout integra dissertatio ostendet, à ne-
cessitate subministrandi alimenta ad subministrationem
expensarum illarum argumentum duxerunt. Ratio
connexionis sine dubio hæc est: quemadmodum æqui-
tas postulat, ut reus actori alimenta subministret, ubi ex
omnibus circumstantiis adparet, alium litis eventum ex-
pectandum non esse, quam ut reus ad restitutionem bo-
norum, de quibus litigatur, & ex quibus actor alimenta
unice capere potest, per sententiam definitivam condem-
netur: ita eadem æquitatis ratio postulat, ut reus actori
expensas litis subministret, quoties adparet, reum inju-
stam fovere causam, atque propterea fore, ut quamvis
actor alias ex aliis bonis expensas interim desumere pos-
set, reus tamen nihilominus ad earundem restitutionem
per sententiam compellatur. Confer. *Ordinat. Proc. Sa-
xon. tit. 1. §. 8.* Ob Wir auch wol den Armen nicht weniger
als den Reichen ohne Unterscheid und Ansehen der Per-
son zu deme / wessen sie befugt / durch ordentliche / auch
nach

nach Gelegenheit der Sachen summarische Proceſſe verſelbſten zu laſſen gnädigſt gemeynet ſeynd/und ihnen hieneben den favor und Vortheil / welchen das Armuth zu ſolchen Behueff in Rechten hat/und daß es entweder in gewiſſen Fällen von ſeinem Gegen-Part / oder auſſer demſelben von den Gerichten / mit nothwendigen Verlag des Proceſſes verſehen werden ſoll/ nicht allein gnädigſt gönnen/ ſondern auch allen unſern Beamten und andern Gerichts-Herrn hiemit befohlen haben wollen / daß ſie ſolche heilſame Verordnung der Rechte in gebührende ſchuldige Obacht nehmen ſollen/ damit Armuths wegen niemand an ſeinen Rechten verfürzet werde.

§. VI.

In aliis quoque Ordinationibus Proceſſualibus huius rei injicitur mentio, non vero præciſe determinatur, in quibus caſibus reus actori expenſas litis ſubminiſtrare neceſſe habeat. Ita in *Ordin. proc. Duc. Magdeb. c. 15. §. 4.* Gleichwol werden in denen Fällen/ in welchen Beklagter klagendem Gegentheil die Unkoſten zur Rechtsfertigung zu reichen ſchuldig / die Advocaten- und Gerichts-Gebühren nicht unbillig abgeſtattet / doch daß auch der Arme damit verſchonet bleibe/ bis dem Gegentheil die Unkoſten herzugeben/ zuerkennet und aufgeleget worden. Deinde tamen in emendata ordinatione hæc ſpecialius declarata fuerunt, prout infra videbimus. *Ordin. proc. Iſenac. tit. 1. §. 3.* Ob wir auch wol denen Armen den Vortheil und Behuff / ſo der Proceſſ-Koſten halber ihnen in Rechten verordnet/ gerne gönnen/ auch nicht den Geringſten um Armuths willen an ſeiner Befugniß wol-

len verkürzen lassen/ so sollen doch dergleichen *causæ pauperum* nicht ohne Unterscheid angenommen und zum Proceß verwiesen/ sondern zuvörderst summarisch erkundigt und erwogen werden/ ob und wie weit ein oder der andere mit seinem präetendierten Recht gegründet/ und er vermuthlich etwas ausführen und erhalten möchte/ welchenfalls ihme nach genommenem Juramento paupertatis die Kosten des Processus gestaltn Sachen nach von seinem Gegentheil/ oder denen Gerichten sollen gereicht/ widrigen falls aber/ da befunden würde/ daß einer sich zum andern nöthigte/ soll er von unser Regierung bey gültlicher Handlung abgewiesen/ bey denen Unter-Gerichten aber der Sachen Bewandniß unterthänigst berichtet und rechtmäßige Verordnung darauf erwartet werden.

§. VII.

Alia Ordinationes, quas nobis evolvere licuit, de hac materia plane silent. Diximus interim §. V. duas esse quæstiones: alteram, de alimentis: alteram de expensis actori à reo subministrandis. Priorem jam alii satis ventilaverunt, & inter eos in specie Martinus Colerus in tract. de aliment. l. 3. cap. 15. Videamus ergo, quantum ad alteram quæstionem attinet: an? & quando reus actori ad subministrandas litis expensas obligatus sit? quæstionem enim interdum, non vero indistinctè adfirmari posse, itidem d. §. V. jam monuimus.

§. IIX.

Tria vero ponunt requisita Legum interpretes in hac materia. Primum est, ut actor sit pauper. Equidem pauper ubique jacet, ut in proverbio est; sed quæritur: quisnam in sensu juridico pro paupere sit reputan-

putandus? Maximum hic deprehendes labyrinthum. Non breves erimus. Distinguunt nonnulli inter *pauperem, inopem, mendicum & miserabilem*. Ajunt: *inops* est, qui minus habet, quam pauper: *mendicus*, qui minus, quam inops: *miserabilis* vero, qui nihil in bonis habet, v. post alios Gailium *l. 1. Obs. 142. num. 8.* Audio hic descriptionem inopis, mendici & pauperis; sed meos terminos negativos audio, non vero descriptionem, quæ aliquid in esse ponat. Imo omnes illæ negativæ descriptiones ad conceptum paupertatis sese referunt, quem tamen distincte non proponunt illius distinctionis Autores. Nos in hac materia *pauperem, inopem, mendicum & miserabilem* in eadem classe collocabimus. Sed quærimus iterum, quis sit pauper?

§. IX.

Nonnulli paupertatem ex certa & definita quantitate æstimare volunt, & proinde pauperem esse dicunt, qui quinquaginta florenos in bonis non habet, ad quam adfertionem probandam allegant *l. nonnulli. 10. ff. de accusat.* ubi Hermogenianus, *nonnulli*, inquit, *propter paupertatem*, (accusare prohibentur,) *qui minus, quam quinquaginta aureos habent*, (aureum enim pro floreno accipiunt in hac materia DD. v. Gail. *loc. cit.* an bene, an secus, jam non disputo.) Equidem textus adductus ad præsentem materiam plane non pertinet; interim tamen opinio illa, quod pauper sit, qui saltem 50. florenos, aut minus, in bonis habet, in nonnullis provinciis est recepta. Ita in *Ordinat. Dicast. Jenens. cap. 32.* Ich gelobe und schwere/ daß ich also arm / auch weder an liegender/ noch fahrender Haab/oder gewissen Schulden/ deren ich mächtig seyn könnte/ nicht über fünfzig Gùlden werth

werth habe / &c. add. *Ordinat. Cancell. Henac tit. 2. §. 15.*
 ibi: Daß Sie über 50. Gülden werth im Vermögen
 nicht haben / *Ordinat. jud. Saxo. Gothan. p. 1. c. 3. §. 4.* In
Ordinatione Dicast. suprem. Lips. de An. 1549. tit. 26. sum-
 ma illa ad septuaginta & quinque florenos Rhenanos ex-
 tensa fuit, verb. Wirdet ein Mann vor diesem Un-
 fern Gerichte zu schaffen haben / der seines Armuts hal-
 ben sein Sach nicht vollführen mag / so derselbige sein
 Armut erweist / oder eydlichen ertewert / nemlichen / daß
 Er an allen seinen Gütern / beweglichen und unbewega-
 lichen / Schulden und Gerechtigkeit / über fünf und sie-
 benzig Gülden Rheinisch nicht werth habe / dem sollen
 alle &c.

§. X.

Aliarum Provinciarum ordinationes certam sum-
 mam non determinant, sed, quod etiam æquus est, rem
 arbitrio judicis committant. Judex vero in arbitrio in-
 terponendo hoc principium sequi debet, ut illum pro
 paupere reputet, qui eo casu, si expensas litis solvere cog-
 retur, tantum non retineret in bonis, ex quo necessaria ali-
 menta capere possit. Alimenta vero sæpiuscule non sup-
 petunt, licet quis quinquaginta, aut septuaginta quin-
 que florenos, eosque Rhenanos, in promptu habeat: di-
 versitas enim personarum earumque diversa conditio,
 diversam quoque alimentorum determinationem expo-
 scit. Ergo in plerisque Ordinationibus formula jura-
 menti paupertatis hæc est: Ich N. schwere / daß ich so
 arm sey / auch an fahrenden und liegenden Gütern / oder
 ausstehenden gewissen Schulden nicht vermag / die Sang-
 ley- oder Gerichts- Gebühr zu erlegen / noch einen Advoca-
 ten zu besolden / v. Chur. Sächs. Appellat. Ordn. rubr.
 der

der armen Partheyen Eyd. Magdeb. Proc. Ordn. cap. 15. §. 4. Maynz. Hofger. Ordn. de A. 1538. tit. 16. Pfälz. Hofger. Ordn. de A. 1582. tit. 16. Würtemb. Hofger. Ordn. de A. 1587. Part. I. tit. 9. in fin. Calenb. Cankelien-Ordn. de A. 1663. in appendic. Hinter-Pomr. Hofger. Ordn. de A. 1617. part. 1. c. 15. Juxta omnes halce aliasque ordinationes reus non solum, uti dictum, jurare cogitur, se bona sufficientia non possidere, sed præterea etiam, se bona sua *doto-malo possidere non desisse*. Leges enim deceptis succurrunt, non vero decipientibus.

§. IX.

Paupertatem allegans ad onus probandi in se suscipiendum obstringitur. Regulariter enim neque pauper quis præsumitur, neque dives etiam, sed mediore fortunæ, qui necessarios sumptus ex bonis propriis erogare potest. Si ergo quis paupertatem tanquam fundamentum intentionis suæ allegat? illud fundamentum, negante adversario, probare tenetur, paupertas enim in facto consistit. Probatur autem paupertas vel per attestata vicinorum, quippe quibus conditio vicini optime nota esse censetur: vel testimonio Magistratus ejus loci, ubi domicilium habet ille, qui ad privilegia pauperum provocat: vel denique per præstationem juris jurandi, des armen Eydes/ de quo in §. *præced.* modo diximus, conf. Gail. l. 1. *observ.* 142. num. 5. Et hic ultimus modus in judiciis frequentissimus est, quia quemadmodum non omnes divites sunt, qui tales esse videntur; ita e contrario multi & a vicinis & a Magistratu pro pauperibus reputantur, qui tamen thesauros in occulto possident fœventque.

C

§. XII.

§. XII.

Sed quid, si actor *propria sua culpa* in paupertatem inciderit, puta, quod luxu, gula, ludo, sua perdidit? Privilegia pauperum ejusmodi hominibus non competere existimant Andreas de Ilermia, Matthæus de Afflictis & Rebuffus apud Didac. Covarruvias *pract. quæst. cap. 6. num. 2. §. sed si quis.* contrarium vero sustinet ipse Covarruvias *loc. cit. & var. resolut. l. 2. cap. 16. num. 19.* Si dicendum, quod res est, prior opinio nobis sese magis adprobat, scilicet, illis non esse succurrendum, qui proprio suo facto culpaque in paupertatem prolapsi sunt. Legum enim beneficio indigni sunt, qui in leges peccant. Neque rationes a Covarruvia adductæ alicujus momenti esse videntur. Dicit: *privilegium hoc alteri non inferre grave præjudicium;* ego contra: si actor bona sua dissipavit, & reus ex hac causa expensas litis ipsi subministrare tenetur, reo absque dubio admodum grave intertetur præjudicium. Pergit: *in curia tantum actori pauperi, sed & reo diviti* (melius: non tantum reo diviti, sed etiam actori pauperi) *justitia administranda;* respondeo, hæc in thesi vera esse, nos vero de eo saltem casu querere: an actor reo expensas litis subministrare teneatur? quod ex regula illa adducta non profluit. Addit: *ex hoc privilegio minime averri alteri rem propriam, nec jus ad rem aliquam questum:* Respondeo, hæc iterum quidem vera esse, sed nego consequentiam, quod propterea actor ad expensas litis actori subministrandas teneatur. Quæ Covarruvias *var. resolut. l. 2. cap. 16. num. 9.* habet: ea ad præsentem controversiam plane non pertinent. Evincere enim voluit adductus Auctor, tempore famis etiam nos pauperes alendos esse, qui propria culpa egestatem

statem sibi contraxerunt. Sed quis hic de eo disputat? & nihilominus tamen Covarruvias *pract. quest. c. 6. num. 2. §. sed si quis.* ad illum locum sese refert.

§. XIII.

Hæc de primo requisito (vid. §. IX.) dixisse sufficiat. Pergo ad *secundum*, quod in eo consistit, ut actor de bonis vel unice ad ipsum spectantibus, vel saltem communibus litiget, v. Brunnem. in *Comm. ad l. 27. ff. de inoff. test. num. 8.* Carpzov. *P. 1. c. 31. Def. 33. num. 5.* Alciat. *de presunt. reg. 3. presunt. 9.* Causam evidentissimum (de aliis enim postea dicemus,) suppeditat *l. 27. §. 3. ff. de inoffic. testam. supra §. V. adducta.* Scilicet defunctus, quod ex contextu legis necessario supponendum est, in linea discedente heredem proximiorum non reliquerat, præter nepotem. Hic ergo de bonis unice ad ipsum ab intestato spectantibus actionem contra patrum in linea collateralis constitutum, vel contra alium heredem extraneum, quem forsitan testator in testamento suo honoraverat, instituebat. Idem sine dubio obtinet in pronepote & alio quovis descendente a testatore, si proximior deficit, quæ est observatio Did. Cavarruv. *pract. quest. cap. 6. num. 6.* Interim non semper opus est, ut quis ex jure in re agat; sed sufficit etiam jus ad rem interdum, prout exempla inferius posita ostendent.

§. XIV.

Sequitur mox *tertium* requisitum, ut actor pauper de propriis, vel communibus bonis litigans & expensas a reo petens *pro se habeat sententiam in prima instantia in ejus favorem latam*, Brunneman. in *Comm. ad l. 27. ff. de inoffic. testam. num. 3.* Menoch. *de presunt. l. 2. pres. 62. num. 41.* Causa iterum in terminis deprehenditur in *cit.*

l. 27. §. 3. ff. de inoff. testam. Nepos testamentum avi ex capite inofficiosi impugnaverit & sententiam in suum favorem obtinuerit: heres vero contra illam sententiam remedio appellationis usus erat & tunc appellans reus ad expensas litis pauperi aëtori subministrandas condemnabatur.

§. XV.

Cave tamen, ne existimes, ac si privilegio paupertatis nunquam locus sit, nisi reus primam sententiam pro se allegare possit. Sententia talis præsumtionem justitiæ pro se habet atque hæc condemnationem provisionalem ad solutionem expensarum operatur. Quod si ergo extra casum sententiæ jamdum latæ alia urgens præsumtio pro aëto re paupere militat: idem quoque & eo casu adfirmandum erit, vid. *Mynsing. Cent. 6. Observ. 21. num. 1. Alciat. de præsumt. reg. 3. præsumt. 9.* Adponere lubet locum ex *Covarruv. prætt. quæst. c. 6. num. 6. vers. secundum.* qui dicta non parum illustrabit. Et sane, inquit, quidam opinantur, idem servandum fore, ut denique alimenta illa sint aëtori pauperi subministranda, etiamsi is nullam obtinuerit in causa sententiam, cum & tunc sub sit eadem æquitas, idemque jus, modo aliqua non levis pro jure agentis adsit præsumtio. Hæc enim est sententia *Rotæ decis. 2. tit. de judic. in antiquior.* & *Matth. de Afflict. Decis. 11.* qui testatur, ita bis definitum fuisse in magno regni Neapolitani prætorio. Idem probat adseverans, hoc ipsum in regno Franciæ observari, *Rebutus in leg. reg. in rubr. de sentent. provis. art. 1. gloss. 2. col. 2.* fidem quoad expensas litis probare conantur *Aretinus & Alciatus* post *Speculatorem*, quorum (sunt verba *Covarruvias*) paulo ante mentionem fecimus. Non obert,

rit, pergit ille, huic opinioni, quam ipse quandoque vidi receptam fuisse in hoc regio prætorio, textus in *d. §. de inoffic.* Ideo etenim exigitur ibi sententia, quia filius fuerat testamento patris exheredatus, cui sicut non, competit Carboniana bonorum possessio, nec ex ea jus percipiendi alimenta, *l. qui de inofficioso. ff. de inoffic. testam.* ita nec competit jus petendi ab advertario alimentata, nec sumtus litis, donec habeat sententiam, ex qua etiam pendente lite deducatur & oriatur præsumptio contra testamentum patris, quæ aliqua ex parte elidat præsumptionem illam jure veteri constantem pro testamento patris: siquidem olim filio à patre exheredato præsumptio quædam aderat pro justa exheredationis causa. Et ideo exheredatus filius agens de inofficioso tenebatur probare testamentum inofficiosum & sine causa fuisse exheredatum, *l. nam §. is. §. 1. ubi glossa communiter recepta. ff. de inoff. testam.* Hodie vero diversa est hujus rei causa: cum præsumptio maxima sit pro jure filii exheredati adversus patris exheredantis testantis testamentum, qua ratione, nisi heres probaverit causam justam exheredationis, plane filius obtinebit. - - Paulo post adhuc subjungit Covarruvias: Imo dici non temere potest, etiam ante ullam sententiam esse admittendum jurisconsulti responsum (scilicet illud in *l. 27. §. 3. ff. de inoff. test.*) Qua in re oportet exactissime observare utriusque litigatoris jura & præsumptiones, ut tandem alimenta dentur à reo actori, quoties urgentior est pro ipso reo: quod si reo potius, quam actori, patrocinentur ab ea causa & præsumptiones, tunc plane non est reus cogendus, alimenta nec litis expensas actori exhibere.

§. XVI.

Præter tria illa requisita, quæ hætenus recensimus, adhuc quartum superaddit idem Covarruvias *pract. quest. d. cap. 7. num. 7.* nempe, quod actor cautionem idoneam præstare debeat de expensis a reo subministratis restituendis, si actor ipse in causa succubuerit, aut accepto ferendis, ubi is victoriam obtinuerit. De posteriori quidem casu, quod nempe actor, si victoriam reportavit, expensas ipsi subministratas acceptas ferre debeat, nullum dubium est, atque actor ad hoc tenetur, quamvis nullam cautionem præstiterit, er muß sich die Unkosten/ so der Beklagte vorgeschlossen / auf Abschlag des Capitals anrechnen lassen / supposito, quod reus etiam probabilem litigandi causam habuerit, & sic ille solus expensas ferre non teneatur, sed illæ compensentur; quod vero priorem casum attinet, sententia dissentientium à Didaco allegatorum Malveri in *practica tit. de possessorio num. 27.* & Boerii *Decis. 324. col. 2.* verior videtur, quam plurimi etiam fovent, vid. Zanger *de except. part. 2. cap. 21. num. 38. & 39.* Martini *ad O. P. S. tit. 1. §. 3. num. 23.* & in *anale& ad d. §. 3. num. 14.* Provocant hi ad *l. 1. §. 7. ff. simul. ventr. nom. in poss. calumn. caus. l. 1. §. 2. ff. de ventr. in poss. mitt. l. 3. ff. eod. l. fin. C. de Carbon. Edict.* & quamvis illæ leges de subministratis alimentis solum loquantur; nos tamen in §. V. jam adduximus, quod DD. à subministracione alimentorum ad necessitatem subministrandi expensas lris argumentum ducere soleant, & quod illa argumentatio etiam ratione connectendi non destituatur. Maxime placent verba *cit. l. 1. §. 2. ff. de ventr. in poss. mitt.* ubi Ulpianus: *aquius enim est, inquit, vel frustra nonnunquam impedia fieri, quam denegari aliquando ali-*

menta

menta ei, qui dominus bonorum aliquo casu futurus est. Eadem æquitatis ratio est, si dicimus: æquius est, vel frustra nonnunquam impendia fieri, quam denegari aliquando litis expensas ei, qui dominus bonorum aliquo casu futurus est. Jam enim in §. XIV. & XV. monuimus, reum non teneri ad expensas litis actori subministrandas, nisi actor urgentem præsumptionem pro se habeat, fore, ut in lite superior evadat.

§. XVII.

Provocat Covarruvias pro adstruenda sua opinione ad l. 23. §. 9. ff. de adil. Edict. ubi Ulpianus: cum redhibetur mancipium: si quid ad emtorem pervenit, vel culpa ejus non pervenit: restitui oportet: non solum, si ipse fructus percepit, mercedem a servo, vel conductore servi accepit: sed etiam si a venditore fuerit idcirco consecutus, quod tardius ei hominem restituit. Sed etsi a quovis alio possessore fructus accepit emtor, restituere eos debet. Argumentum hoc est: quemadmodum emtor, qui ex Edicto Edicto convenitur, ad fructus ex re emta perceptos restituendos tenetur: ita quoque actor pauper ad expensarum litis a reo subministratarum restitutionem obligatur, si ille actor in lite succubuit. Ignoscat Covarruvias, consequentia est nimis laxa, nec mihi illam connectere facultas est. Ratio tamen, quam subjungit, majoris ponderis esse videtur. Ratio, inquit, dicat, hoc ipsum agendum esse, vel ex eo, quod pauperes non invitentur ad temere & incaute agendum in judicio, ut interim, dum lis finitur, obtineant expensas & alimenta, quæ postea minime sunt præ inopia reddituri, si contigerit, eos calumniæ litigasse, & ideo vinci, quia jus eis defecerit: Verum & hic respondeo, cessare illam rationem per ea, quæ diximus

in

in §. XIV. & XV. quod nempe privilegium paupertatis nemini indulgeatur, nisi qui vel sententiam, vel aliam urgentem praesumptionem pro se habet: vix ergo casus dabilis est, ut pauper calumniosam litem foveat. Quod si tamen deinde nihilominus in aliquo casu calumnia detegatur: pauper, si non habet in aere, in subsidium in corpore luere debet, prout hoc in diversis ordinationibus processualibus expresse sancitum, Verbes. Magdeb. Process. Ordn. cap. 15. §. 1. verb. gestalt denn alle diejenigen/ so das armen-Recht erlanget/ wenn Sie sachfällig werden/ und sich befinden/ das sie das Gegentheil muthwilliger weise zur Rechtfertigung gezogen/ im Fall die Unkosten von ihnen nicht erstattet werden können/ mit Gefängnis/ Arbeit oder nach Beschaffenheit der Bosheit mit zeitiger Landes-Verweisung bestraffet werden sollen.

§. XIX.

Alia ratio est, si expensæ litis non ab adversario, sive reo, auctori subministrantur, sed iudex litiganti pauperi praestito paupertatis juramento solutionem expensarum judicialium, sive sportularum, remittit, & praeterea etiam Advocatus operas suas gratis praestare tenetur: hoc enim casu pauper simul jurare adstringitur, quod, si ad pinguiorem fortunam pervenerit, & iudici sportulas, & Advocato honorarium persolvere velit. Sed vero, si reus auctori expensas subministravit, praesumptio juris, quod bonam causam foveat, ex ante adductis pro auctore militat, quæ ab onere praestandi cautionem ipsum liberat.

§. XIX.

Perlustrabimus nunc aliquot casus, ubi reus auctori propter urgentem praesumptionem pro hoc (auctore) militantem expensas litis subministrare tenetur. Primus

mus est in sæpe citata l. 27. §. 3. ff. de inoff. testam. de quo jam satis dictum fuit. Huic adinis est, si quis defuncti filium se esse prætendit, reus vero eundem adulterinum, vel supposititium esse excipit. Pro filio enim militat præsumtio, vid. l. 1. ff. de Carbon. Edict. quia justus censetur filius, quem justæ nuptiæ demonstrant, quamvis mater contrarium dicat, l. 29. in ff. de probat. vel illa adulterii convicta sit, l. 11. §. 9. ff. ad L. Jul. de adult. Pertinet huc quodammodo casus apud Mevium *Cons. 24. num. 36. & 37.* Schließlich auf die siebende Frage sprechen Wir (Facultas juridica in Academia Gryphiswaldensi, cujus nomine consilium se concepisce adierit Mevius,) vor recht: Weil außserhalb der angerbten quora Eure Pflieg vertraute keine Güther hat / und (Sie) pro egentu zu schätzen / in solchen Fällen aber rechtens / quod etiam ex adversarii bonis pauperi litiganti litis impensas iudex decernere debeat, l. fin. vers. nam si tales C. de ordin. cognit. Gvid. Pap. *Decis. 561. num. 1.* So ist gedachte Pflieg vertraute aus den Güthern / so sie annoch inne hat / und an welchen die Creditoren kein jus erlanget / destomehr die Gerichts-Kosten zu nehmen befugt / B. R. W. Dixi: casum modo recensitum quodammodo huc pertinere. Supponitur enim in illo casu, quod pauper actor bona, ex quibus expensæ litis desumendæ, adhuc possideat; nos vero reum etiam ad subministrationem expensarum obligatum esse diximus supra §. XIII. quamvis pauper actor nihil possideat, sed reus ipse in possessione constitutus deprehendatur.

§. XX.

Quod si quidem constet, filium esse naturalem; ille
D
vero

vero non successionem prætendat, sed saltem alimenta, quippe quæ etiam liberis illegitimis debentur: tunc si actor paupertate premitur, pater, vel illo defuncto heredes ejus, pendente lite tanquam rei filio naturali actori alimenta & expensas litis subministrare tenentur, ad quod condemnantur per *sententiam provisionalem*, sive *decretum interimisticum*, Petr. Rebuffus in *Comm. ad Constit. Reg. tom. 1. tit. de sentent. provisional. artic. 1. gloss. 2. num. 30.* Martin. Colerus *tract. de aliment. l. 1. c. 14. n. § 1.* & post hocce Martini in *Comm. ad O. P. S. tit. 1. §. 3. num. 24.*

§. XXI.

De Uxore cum marito litigante ita Anton. Faber in *Cod. l. 5. tit. 12. Def. 1.* Mulierem, inquit, a marito propter suspicionem adulterii domo expulsum, invicemque mariti mores acculantem, mariti sumptibus interim exhibendam esse placuit, adeoque cogendum maritum, si nullam illa dotem haberet, expensas illi in litem de suo subministrare, ne alioqui facile esse viro improbo per calumniam infimulare & domo ejicere eam, quæ individua divini humanique juris societate gaudere debeat. Quod si dotem mulier habeat, æquum sane est, sumptus illos omnes ex dote deduci eaque deductione dotem imminui, si modo ex litis eventu adpareat, justam querelæ causam maritum habuisse. Sin minus, iniquissimum certe fuerit, ex culpa & calumnia mariti dotis fieri diminutionem. Quid vero, pergit Faber, si alia bona sint, de quorum dominio dubitetur, an ad maritum, an ad uxorem pertineant? Finge, reperiri penes mulierem nomina debitorum, quæ in suam ipsa utilitatem contraxe-

traxerit, maritum vero contendere, contracta fuisse ex pecunia sua per uxorem subrepta. In dubio præsumemus pro marito ad evitandam turpis quæstus suspicionem, in ea præsertim, quæ se negat adulteram. Ideoque de dote potius, quam de hujusmodi bonis deducendum erit, quod interea mulieri præstabitur.

§. XXII.

Hæc adfertio Fabri cum principiis a nobis supra positis exacte convenit. Scilicet mulier, quæ dotem habet, non est pauper, ergo ex bonis suis expensas litis desumere potest usque ad litis eventum, ubi adparebit, an maritus ad refundendas expensas obligatus sit, an non. Quod si vero bonis dotalibus destituitur uxor, pro paupere reputanda erit, & maritus ipsi expensas litis subministrare cogitur propter præsumtionem pro uxore militantem, quilibet enim bonus esse censetur, donec probetur contrarium, conf. *Mynsing. Centur. 6. Observ. 22.* ubi dicit *num. 5.* alimenta & expensas mulieri deberi, etiamsi illi alimenta petenti obijciatur, eam non fuisse uxorem. Quod tamen ita intelligo, si modo iterum pro muliere urgens quædam præsumptio militet, v. gr. quando constat, eandem per tempus aliquod cum illo, quem maritum esse dicit, cohabitasse, neque enim tanquam concubina, sed potius tanquam legitima uxor cohabitasse censetur.

§. XXIII.

In actionibus personalibus quoque reus conventus creditori pauperi actionem instituenti expensas litis

subministrare tenetur. Audiamus Mevium de hoc casu, qui *P. 4. Decif. 194.* non reperta, inquit, est ratio diversitatis, cur non & creditori egeno ab eo, qui convenitur, ut debitor, simile subsidium porrigi debeat. Præsertim ubi debitum est liquidum & exceptio opposita dubia atque altioris indaginis est, cum etiam æquum videatur, talem exceptionem non remorari executionem liquidi. Existimatum inde, creditricem, cui opponebatur novationis exceptio, alimenta (& sumtus litis) pendente lite petentem non esse repellendam, haud vero hæc decernenda, antequam & de paupertate & præterea ex actis prioribus de jure, aut fundamento intentionis constaret, ideo differendam petitionem post audita acta. Quod si interim creditor actione hypothecaria experitur & plures sunt hypothecæ possessores: singuli non in solidum, sed pro rata ad subministrandas expensas tenentur, de quo Faber in *Cod. l. 8. tit. 6. Def. 2.* sequentia habet: Si, inquit, pendente judicio, aut in executione judicati super actione hypothecaria creditori inopia laboranti certa pecuniæ quantitas adjudicanda sit in causam alimentorum litisque prosequendæ, resque sit cum pluribus pignorum possessoribus: non erunt singuli ad eam quantitatem in solidum condemnandi, sed in partes tantum viriles: quoniam ea actione non sicut hypothecaria realis & indivisibilis est, sed in personas colligantium concepta, quam proinde divisibilem esse necesse est.

§. XXIV.

Alius casus datur, quando debitoris bona arresto sunt obstricta a creditoribus & tamen debitor contra illos actio-

actionem instituere vult, quo referunt communiter *l. ult. C. de ordin. cognit.* ibi: *nam si tales* (idoneos fidejussores) *dare non potuerit: tunc ea convenit, de quibus in judicio tradabitur, sequestrari in eum diem, in quo controversia sopiatur: ita, ut ex iisdem* (si aliqua alia facultas esse non poterit) *tantum litis sumtus & alimentia homini subministraretur, quantum moderato iudicis arbitrio fuerit aestimatum, vid. Perez. ad d. tit. Cod. num. 4. Franc. Salgado de Somoza in labyr. Creditor. p. 1. cap. 26. num. 9. ubi etiam de mercatore, cui extra forum suum existenti merces sequestratae tuerunt. Late Mevius P. 3. Decis. 281. Berlich. p. 1. conclus. 7. num. 53. seqq. Martini Comm. ad O. P. S. tit. 1. §. 3. num. 26. Brunnermann. ad l. 27. ff. de inoff. testam. n. 6. & 7.*

§. XXV.

Quando inter Senatum oppidanum reum & cives actores lis aliqua exoritur, non minus civibus, quam magistratui, sumtus litis ex publico arario subministrandi sunt, de qua materia iterum late Mevius P. 5. Decis. 340. ubi in specie num. 4. seqq. sequentia notanda. Frustra inquit, opponitur Actorum de non cogendo aliquo litis sumtus adversario, cum quo litigat, præstare, ubi non magistratui ex suis loculis ea impensa incumbit, sed communi civitatis pecunia, quæ potissimum ex civium arcis collecta, illorum necessitatibus per æquitatem serviri debet. Et qui denegari ex publico potest civibus, quod alii pauperi litiganti inde porrigendum est? Inanis est querela, incendi sic & foveri civium erga magistratum contumaciam, si ei sumtus præbebuntur: dum ubi illa reperitur, minime concedimus, sed

cum superior aliquam causæ cognitionem, examen, iudicium, vel transactionem reperit necessariam, ideo commissionem decrevit. Hic quidem *singuli* cives non sunt pauperes: reputantur tamen pro talibus, quatenus ut *unum corpus* considerantur, quoniam scilicet magistratus commune ærarium, die gemeine Stadt-Casse / sub sua directione & administratione habet atque civibus exinde nihil suppeditare vult. Par ratio est, si collegium *opificum* uni ex opificibus, v. gr. tali, qui speciale privilegium à Principe impetravit, ein Frey-Meister / jura opificio alios cohærentia denegat, v. gr. wann Sie die Gesellen aufreiben / ihnen keinen gewöhnlichen Abscheid geben wollen / & quæ sunt similia ex invidia profluentia. Hic opifex ille privilegiatus eo nomine actionem contra totum Collegium instituit & cum effectu juris prætere potest, ut ex ærario communi sumtus litis subministrantur, quoniam intuitu illius ærarii, quod vocant die Lade-tantum juris ipsi competit, quantum reliqui prætere possunt.

§. XXVI.

Porro, quamvis post ortum concursum creditorum nemini aliquid ratione fortis, vel usurarum solvatur; piis tamen corporibus & personis miseris provideri atque debitoribus mandari solet, ut interim uluras persolvant, & ita à Dicasterio Wolgastensi A. 1664. mens. Januar. decretum fuisse testatur Brunnem. *ad l. 27. ff. de inoff. test. n. 16.*

§. XXVII.

Casus plerosque hæctenus recensitos inveniens eodema

dem modo in der Magdeb. Verbes. Proceß Ordn. cap. 17. §. 2. Wenn Beklagter dem verarmten Kläger Zeit während der litispandez die Unkosten zur Rechtfertigung zu reichen schuldig / welches ihm zu thun oblieget / da Er in possession des streitigen Guths / ingleichen / da der verarmte Kläger eine obsiegige sentenz vor sich hat und Beklagter dagegen remedia suspensiva, oder devolutiva ergriffen / sowol auch / wenn eine Ehefrau ihren Ehemann / oder ein Sohn seinen Vater / zu Erlangung der Alimenten oder Mütterlichen Erbtheils zu belangen gemüßiget / und diese alle keine Mittel zu Vollführung des Processus haben / und dasselbe satfam beybracht / oder da eine Bürgerschaft mit dem Magistrat unumbgänglich in Rechtfertigung treten muß ; sollen die Gerichts- und Advocaten-Gebühren von dem Beklagten an statt des Klägers / und zwar von dem Magistrat aus dem *Erario publico* bis zu der Sachen Austrag der Bürgerschaft gereicht werden.

§. XXIIIX.

Præjudicia materiam hance illustrantia reperitur apud Dn. Rivinum in *Enunciat. jur. ad Ord. Proc. Sax. tit. 1. enunc. 18.* Scabini Lipsiensis Mens. Octobr. A. 1682. ad Prætorium Lipsiense in causa Marien Sab. F. contra M. B. und Consorten pronuntiarunt : Daß Beklagte ihres Vorwendens ungeachtet Unserm vorigen Urtheil iab *pœna confessi & convicti* folge zu leisten / nicht weniger allerseits Beklagte die nöthigen Proceß-Kosten Klägern vorzuschießen schuldig / B. R. B. Et in causa actorn Vormunden T. L. von C. contra

cōtra Christian von S. nachgelassene Kinder an den
Grenß-Ambrmann zu Leipzig M. Nov. 1687. Daß Be-
klagter seines Vorwendens ungeachtet / der an ihn er-
gangenen Auflage zu folge / 25. Rthlr. zu fortsetzung des
Processus Klägern herzuschießen und zu dem Ende sol-
che zu deponiren schuldig / in Verbleibung dessen wird
wieder seine Principalin mit der Hülffe verfahren / und
seynd die Gerichts- auch die in uezigen und fünfftigen
Terminen aufgewandte Advocaten- Gebühren zu Klä-
gers Antheil davon abzuführen. Dieweil auch im ü-
brigen Beklagter auf die erhobene Klage geantwortet /
und daß Klägers Principalin Pfliegbefohlene C. von S.
Sohns H. C. von S. Tochter / also jenes Enckel sey /
nicht geständig / so ist dieser vor allen Dingen solches in
Sächsischer Frist / Beklagters Gegen- Bescheinigung und
andere rechtliche Nothdurfft vorbehaltenlich / zu bescheini-
gen pflichtig / ferner darauf zu beschehen / was recht ist /
B. N. W.

§. XXIX.

Quod *quantitatem* expensarum actori subministran-
darum attinet, de illa regula universalis tradi non pot-
est, nec quantitas in puncto determinari, quoniam al-
iæ lites magis, aliæ minus intricatæ sunt, unde aliæ et-
iam majores expensas requirunt, aliæ minores. Con-
cludunt itaque DD. rem arbitrio judicis unice commit-
tendam esse. Solet dubitari, inquit, Covarruv. *pract.*
quest. cap. 6. num. 7. quænam quantitas sit definienda ad
hæc alimenta & lites sumtus? & dubio procul, respon-
det, hoc est arbitrio judicis relinquendum, nec enim
certum quid constitui potest pro omnibus negotiis.
Non

Non obstat, quod in præjudicio in §. *præced.* adducto certa quantitas exprimebatur, verb. 25. Rthlr. zu Fortsetzung des Processes Klägern herzuschießen; ita enim Judices certam quidem summam exigere solent, ut tamen eo ipso reus nondum plene ab ulterioribus expensis subministrandis liberatus sit, talis enim summa ad interim saltem solvitur, vel prout nostri dicunt; auf Abschlag. Neque ergo subscribere possumus Masvero in *pract. tit. de possessorio num. 27.* & Boerio *Decis. 324. col. 2.* (relatis à Didaco Covarruvias *loc. cit.*) qui existimant, quartam partem rei, vel fructuum & reddituum ejusdem, super quo litigatur, dandam esse ad hæc alimenta & litis expensas; nam quarta illa pars interdum quidem sufficere potest ad litis expensas, non vero indistincte, & revera ridiculum argumentum est, quod ex *l. antiqui 3. ff. si pars hered. pet.* delumitur, audi enim, quæso, connexionem: quemadmodum filius jam natus quartam hereditatis partem solum consequitur, si pater ipsius uxorem prægnantem post se reliquit, quia possunt tergemini nasci: ita quoque reus actori pauperi loco alimentorum & expensarum litis quartam partem rei, vel fructuum præstare tenetur. Scopæ dissolutæ.

§. XXX.

Quæritur autem: utrum pauperi privilegium hætenus explicatum etiam in illis causis competat, quæ ab alio non egeno ipsi cessæ fuerunt, & quas proinde tanquam cessionarius, vel procurator in rem suam, in judicium deducit? Existimarem, negative ad quæstionem respondendum esse, quia alias pauper quaslibet actiones cõemeret,

E

ret,

ret, eas in iudicium deduceret & per consequens ingens onus adversario suo imponeret, unde in simili casu viduis aliisque personis miserabilibus privilegium provocandi statim ad summum iudicium intuitu actionum cessarum denegant Frantzck. ad ff. de hered. & act. vend. num. 21. Lauterbach. Comp. jur. eod. tit. ff. p. 334. Cujac. observ. l. 10. c. 3. ibi: & ad hunc modum censerem hodie non cessiones nominum omnino prohibendas, sed cum, cui cessa sunt nomina, iisdem legibus adligandum, ubi fraus intervenit, quibus is, qui cessit, tenebatur. Et quod ait vetari l. ult. ff. de alien. jud. mut. caus. fact. id ita esse accipiendam, ut videtur, agere privilegio jureque proprio, non si velit eodem jure uti, quo & is, qui cessit actionem. Sententiam hanc admodum æquam esse existimo; unde miror, nonnullos DD. nihilominus in affirmativam transire, quod nempe cessionarius, qui est v. gr. persona miserabilis, privilegio miserabilium personarum in actione cessa uti queat, quamvis cedens talis persona non sit, vid. Brunnem. de cess. act. c. 4. num. 83. in fin. & in specie in hac materia, ubi pauperem juratum in actione cessa etiam paupertatis privilegio perfrui adserit, & ita summo Appellationum Senatui Dresdensi An 1703. term. Hybern. visum fuisse testatur Dn. Berger in elect. disceptat. forens. tit. 1. obs. 6. not. 5.

§ XXXI.

Quod si interim, ut ad contraria deveniamus, intentio actoris non est admodum probabilis, sed turbida, ut loqui amat Dn. Rivinus in enunciat. ad O. P. S. tit. 1. enunc. 18. vel etiam reus ex bonis actoris nihil possidet: eo casu reus ad ministrandas expensas litis non obstringitur,

tur, vid. *Mev. 2. Dec. 278.* sed manemus in regula *l. 17. ff. de tut. & rat. distrab.* quæ lex digna est, ut integra adponatur: *Imperatores Severus & Antoninus* (inquit *Ulpianus*) *rescripserunt in hæc verba: cum hoc ipsum queratur, an aliquid tibi à tutoribus, vel curatoribus debeatur: non habet rationem postulatio tua volentis, in sumtum litis ab his tibi pecuniam subministrari.* DD. legem hanc intelligunt de casu, ubi tutor tutelam jamdum deposuerat bonaque administrata restituerat, & nihilominus is, cujus tutor fuerat, adhuc alia bona prætendebat, vid. *Brunnem. Comm. ad d. l. 17.* Tali itaque casu, si paupertas probata, aut juramentum paupertatis præstitum fuit: magistratus absque sportulis pauperi justitiam administrare & Advocati absque honorario patrocinium præstare tenentur, vid. *Gail. l. Obs. 43. num. 11. & 16.* à reo autem expensæ exigi nequeunt.

§. XXXII.

Subjiciam hic casum à Dn. Præside mihi communicatum, qui forte materiam hancce non parum illustrabit. Conduxerat aliquis certum aliquod prædium & simul sub initium locationis locatori certam pecunie summam (quæ ipso conquerente totum istius patrimonium exhauferat,) mercedis loco præmuneraverat. Post aliquod tempus conductor ille coram Regimine Arnstadiensi locatorem ex capite læsionis ultra dimidium conveniebat, simulque petitum suum eo dirigebat, ut locator, tanquam reus, ad expensas litis ipsi subministrandas adigeretur. Mittebantur acta Mens. Decembr. 1710. ad illustrem Facultatem Juridicam in hacce Fridericiana, quæ pronuntiabat: *daß Klägers Suchen nicht statt*

E 2

habe/

habe / cujus ratio erat , quia nec paupertas demonstrata , nec actio instituta probabilitatem pro se habere videbatur. A. 1711. mens. Junio eadem acta iterum ad dictam Facultatem mittebantur , quoniam actor rationes decidendi sententiæ desideraverat. Rationes illæ ita conceptæ erant. Ob wol nach der Rechtslehrer Meynung / auch vermög der Chur-Sächs. Proceß-Ordnung / in gewissen Fällen ein Beklagter angehalten werden mag / daß er dem Kläger die Unkosten vorschiesse /

l. 27. §. 3. ff. de inoff. testam. ibique Brunne-
mann. in Comment.

Chur-Sächs. Proc. Ordn. tit. I. §. Ob Wir
auch woll.

Kläger auch anführet / daß er von gar keinen Mitteln sey / sondern theils Beklagter sein Vermögen / welches in dem vorausgezählten Pacht-Gelde bestanden / in Händen habe / theils auch er das übrige in die Pacht Administration verwenden müssen / inzwischen die justa litigandi causa aus denen von ihm übergebenen Einnahm- und Ausgabe Liquidationen am Tage liege ;

Dennoch aber und dierweil Kläger sein Vorgeben / daß er auffer dem vorausgezählten Pacht-Gelde / und was er sonst in die Pacht-Administration verwand / gar keine Mittel mehr übrig habe / gehdrig nicht bescheiniget / und disfalls seinem blossen Vorgeben nicht so schlechterdings Glaube beygemessen werden kan / zumalen sein Suchen auf des Beklagten præjudis hinausläuffet : ferner die justa litigandi causa aus denen von ihm übergebenen Liquidationibus so gar evident noch nicht ist / in dem in der Ausgabe-Rechnung meistens theils solche Posten /

Posten / welche zum Pachte gar nicht gehören / sondern welche von einem jeden Hauswirthe auch extra casum conductionis aufgewendet werden müssen / zu befinden seyn / wie es der Augenschein von selbstem giebet / (NB. in catalogum expensarum actor, lationem ultra dimidium in contractu conductionis ostendere volens, retulerat etiam Kost-Geld für sich und die Seinigen / Geld zu Kleidern / Lohn vors Gesinde / Geld / um Besen dafür zu kauffen / Geld vor den Schwein-Schneider / & alia ejus farinae quamplurima) und doch auch solchen ungegründeten Aufsätzen die angestellte querela lationis ultra dimidium seiner Meynung nach / guten theils erwiesen werden sollen / zu geschweigen / daß in dem

l. 27. §. 3. ff. de inoff. testam.

ein gang besonderer casus, ubi actor hereditatem petens testatoris filius, vel nepos erat, & primam sententiam jamdum pro se obtinuerat.

Menoch. l. 2. præsumt. 67. n. 41.

verhanden ist / dergleichen dispositiones legum singulares aber nicht leicht und ohne Unterscheid ad quoscunque casus extendiret und appliciret werden mögen; Es ist dergestalt zu erkennen gewesen.

§. XXXIII.

Eodem tempore actor super adducto casu judicium alterius cujusdam Collegii Juridici etiam expetierat & sequens Responsum impetraverat:

Ob wol in denen Rechten unterschiedene Fälle sich

eräumen/ bey welchen der Beflagte dem Kläger die Proceß-Kosten vorzuschießen verbunden;

Dieweil aber dennoch selbige insgemein so beschaffen seyn müssen / daß der Judex so fort bey Anfang des Processus, daß der Kläger probabilem litigandi causam habe/ und daß ihm sein Gegentheil etwas deswegen zu prästiren gehalten sey / erkenne / und überdis bey gegenwärtiger Sache kein specialer favor pro actore vorhanden/ nach mehrern Inhalt der Beylage und Frage;

So ist auch Titius dem Parno die künftige Proceß-Kosten vorzuschießen nicht verbunden; Es wird aber diesem das Armen-Recht/ wenn er sich hierzu gebührend legitimiret und den Armen-Eyd wirklich ableget / billig mitgetheilet/ B. N. B.

S. XXXIV.

Adjungam adhuc alium casum de vidua jure retentionis in bonis feudalibus defuncti mariti commorante, quam successor feudi convenit & ab illa expensas litis petit. Pettractavit hunc casum Mevius P. 6. Decis. 108. decidit vero, actorem non esse audiendum neque viduam ad expensas litis ipsi subministrandas compelli posse. Ratio dubitandi contra viduam ex eo desumi poterat, quoniam vidua rea possidebat feudum jure successione ad actorem pertinentem, v. supra §. XIII. Verum respondetur, quod quamvis ipsum feudum ad actorem pertineat, vidua tamen de feudo ipso quæstionem illi non moveat, sed fructus saltem capiat, quamdiu illata ipsi non fuerunt restituta, quos fructus in illata impu-

imputat. Cum itaque jura viduæ jus retentionis usque ad factam restitutionem illatorum concedant: certe actor nullam urgentem præsumtionem pro se habet, quæ judicem movere possit, ut juxta intentionem actoris viduam ex feudo expellat, antequam suum consecuta est. Sed vero ejusmodi præsumtionem actor pro se habere debet, si à reo expensas litis consequi vult, per ea, quæ §. XIV. & XV. diximus. Aliam rationem dubitandi, quæ in facto proposito obvenit, citatus Mevius proponit, scilicet, obtendisse actorem, se contra viduam agere in utilitatem creditorum. Verum respondet Mevius, primo de hoc non constituisse, sed potius actorem ex suo jure & ad suum commodum experiri, acta docuisse. Imo, licet de eo constitisset, creditores tamen alios sumtus ex bonis feudalibus petere non potuissent, quam qui ad concursum promovendum necessarii sunt, v. gr. ad conficiendum inventarium, expediendas citationes Edictales, &c. singuli vero creditores, ut singuli, contra viduam ad expensas litis subministrandas agere nequeunt. Ergo, si ipsi creditores tali jure non gaudent: melius quoque jus illi non erit indulgendum, qui in creditorum utilitatem eorumque nomine actionem suam revera instituit. Pluribus hoc illustratur *loc. cit. in votis.*

§. XXXV.

Atque ita potiora momenta, quæ in hac materia valde practica considerari merentur, me excussisse existimo. Occurrunt etiam casus, ubi non *reus actori*, sed

40 DISSERT. JURIDICA DE EXPENSIS LITIS ACTOR &c.

sed *actor reo* alimenta & litis expensas subministrare tenetur; verum illorum pertractationem alteri occasione reservo, nihilque in praesenti ulterius addo, quam quod Deo T. O. M. pro concessa gratia viribusque debitas persolvam gratias, Divinaeque Majestati me studiaque mea & in futurum humillime commendem.

T A N T U M.

ULB Halle

3

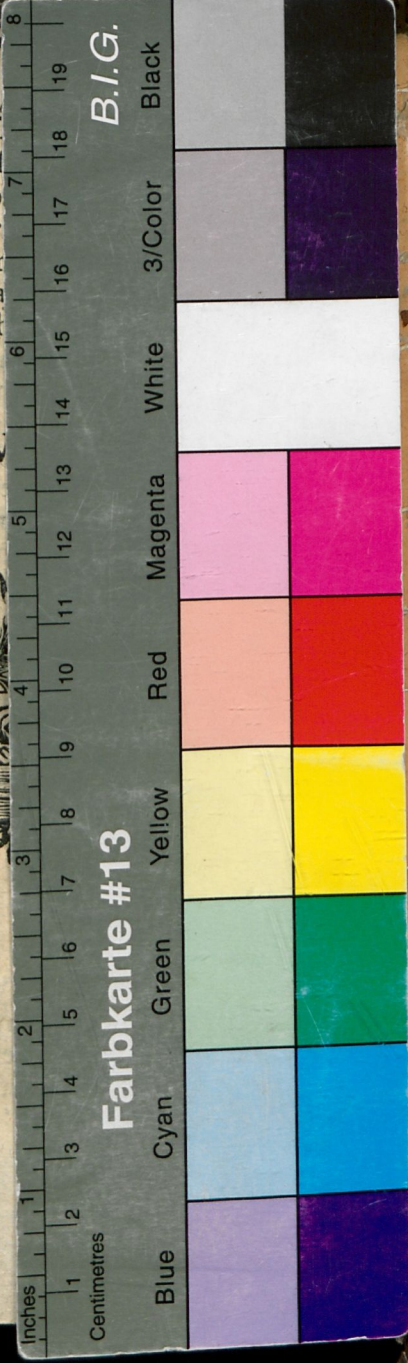
003 140 849

TA-FL

1779.

DISSERTATIO JURIDICA,
DE

22.
1712 M
186
77

EXPENSIS LI- TIS ACTORIA REO SUBMINI- STRANDIS,

Quam
DEO ter O. M. adnuente,

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE

DN. JAC. FRIDERICO LUDOVICI,

J. U. D. ET PROFESS. PUBL. ORDINAR.
FAUTORE AC PRÆCEPTORE ÆTATEM COLENDO,
Ad diem Jan. MDCCXII.

IN AUDITORIO MAJORI
Placido Eruditorum Examine submittit
SAMUEL de COLOSERI,
Eques Transylvanus.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Typis CHRISTOPH. ANDRÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

